

Felelősség

DUJ DZSÉNE ONLINE

Mit jelent számomra a felelősség?

Kulcsár Sándorné Alföldi Gabriella

Számomra a felelősség egyenlő a kötelességgel és a lelkiismerettel. A kötelesség viszonylag racionális cselekedeteből áll, amit könnyű értelmezni, mert valami előírja, pl. törvény, jog, szabály, vagy akár a hit, és mindig tudatos. A lelkiismeretnek nincs előírása, törvénye, szabálya, az minden ember sajátja, jelleméből fakad, és az erkölcs, az érzelmek vezérlik. Ezek keveredését nálam mindig az adott körülmények határozzák meg. Most azt próbálom leírni, hogy éltem meg a felelősséget óvónőként.

Középfokú óvónőképzőben végeztem 1975-ben. A középfokú képzés első végzősei közé tartozom. A felelősségről szóló első leckét ott kaptam. Amikor főiskolai tankönyvekből tanultunk 15-18 évesen szinte még gyerekként, tanáraink osztották meg velünk dilemmáikat arról, hogyan készítsenek fel bennünket egy olyan hivatásra, amiben a felelősségvállalás elsődleges prioritás. Rávilágítottak arra, hogy egy tinédzsernek egészen mást jelent a felelősség, mint egy felnőttnek, és egészen mást annak, akire kisgyermekek teszt, lelki nevelését bízzák. Sokáig nem tudatosult bennem ennek a leckének a fontossága. Ahogy teltek az évek, szaporodtak a tapasztalataim, felnőtté váltam, a munkám a hivatásom lett. Több óvodában dolgoztam, ösztönösen ráéreztem a „mátság” jelentésére, a szociális hátrányok okozta fejlődési eltérésekre. Kötelességemnek éreztem, hogy minden rám bízott gyerek számára a fejlődésének legmegfelelőbb módszert és eszközt válasszam meg. A szülőkkel többnyire sikerült partneri kapcsolatot kialakítani, így megbe-

szélhettük a problémákat. Ha szükség volt rá, vizsgálatokat, egyéni fejlesztéseket javasoltam, amit általában el is fogadtak.

Amikor vállaltam, hogy roma gyerekek között fogok dolgozni, úgy éreztem, fel vagyok készülve a várható nehézségekre. Nem így volt. A gyerekek rendszertelenül jártak óvodába, a szülők bizalmatlanok, sokszor ellenségesek voltak. Az iskola jogos igénye volt, hogy szeptemberben iskolaérett gyerekek üljenek az iskolapadba. Ekkor a felelősség új fogalommal bővült, a bizalommal. El kellett nyerni a szülők bizalmát ahhoz, hogy a gyerekek rendszeresen jöjjenek az óvodába. Meg kellett ismerni ennek a társadalom szélére sodródott népcsoportnak a sajátos kultúráját, szokásaikat, kapcsolatrendszerüket. Fel kellett ismerni, és elfogadni azt a sokak által elutasított tényt, hogy az ő anyanyelvük nem a magyar. Észre kellett venni, hogy a sikertelenség, a szülőkkel való konfliktusok oka legtöbbször a nem megfelelő kommunikációban rejlik. Mi, magyar anyanyelvű pedagógusok, óvodai dolgozók azt valószínűsítettük, hogy a szülők ugyanazt értik ki a közléseinkből, amit mi. A valóság azonban más. A szavak, kifejezések, számukra sokszor mást jelentenek, vagy nem is értik. Sokat köszönhetek azoknak a szülőknek, nagyszülőknek, akikkel jó kapcsolatot tudtam kialakítani, és rávezettek arra, hogyan fogalmazzak, hogyan magyarázzak számukra érthetően.

Kudarcként éltem meg, ha egy-egy gyerek sokat hiányzott, ha igazolatlan mulasztás miatt hivatalos jelentést kellett tennem. A legnagyobb felelősséget akkor éreztem, amikor az iskolakezddésről kellett dönteni. A nem magyar anyanyelvű gyerekek értelmi teljesítménye 6 éves korban alacsonyabb szinten mérhető, hiszen a tesztek magyar nyelvűek, annak ellenére, hogy közöttük is vannak kiugró tehetségek. A roma szülők elfogadták a döntésem akkor is, ha iskolakezddést javasoltam, akkor is, ha nem. Bízta bennem. Hogy könnyítsek a döntés súlyán, gyakran kértem a szakszolgálat iskolaérettségi vizsgálatát, lehet, a kelletténél többször is. Ezzel talán a felelősségemet szerettem volna áthárítani? Nem áthárítani, csak csökkenteni. Ezt még inkább szükségesnek éreztem, ha a szülő integrált oktatást választott a gyermekének. Azt is kötelességemnek éreztem, hogy felvilágosítást adjak a szülőnek arról, mit jelent az integrált oktatás. Itt újra megjelent a nyelvi probléma, nem csak az én esetleg félreérthető tájékoztatásom miatt, hanem

az adott gyermek nyelvi képességei miatt is. Mi lesz, ha a gyerek nem állja meg a helyét a magyar egynyelvű környezetben csak magyarul beszélő gyerekek és felnőttek között? Hogy éli majd meg a kudarcot, ha rosszul teljesít, ha nincsenek társai, ha konfliktusai vannak? Ezt nem lehet előre látni, de dönteni kell. Egyszerű azt mondani, ez a szülő döntése, de a szülő bízott bennem, hitt nekem. Az én felelősségem a gyerek esetleges kudarca? Lehet, hogy részese vagyok. A felelősség a következményt is magába foglalja. Nyugdíjasként felvetődik bennem, mikor követem el a nagyobb hibát: ha nem javasolom az integrált oktatást, és a tehetségesnek indult gyerek az általános iskola után „lemorzsolódik”, vagy akkor, ha integrált oktatásban (nehézségek árán is) olyan képességekre tesz szert, aminek segítségével hasznos szakmát szerez, vagy esetleg tovább is tanul?

Ez egy többszereplős felelősség. Felelős vagyok én mint óvónő, felelős a szülő, a család, a gyerek, felelős az iskola, és természetesen felelős a társadalmi környezet. De a legfőbb felelős az az oktatáspolitikai, amelyik áthárítja a felelősséget az oktatás valamennyi szintjére, és a benne résztvevőkre.